

2 SOUL OG 1960'ERNE

Around this time [ca. 1967] I got the name Soul Brother Number One. The word „soul“ by this time meant a lot of things – in music and out. It was about the roots of black music, and it was kind of a pride thing, too, being proud of yourself and your people. Soul music and the civil rights movement went hand in hand, sort of grew up together. I think Soul Brother Number One meant I was the leader of the Afro-American movement for world dignity and integrity through music.

James Brown: James Brown, s. 173

Soulmusik er den sorte kulturs populærmusik i USA i 1960'erne. Som citatet siger, er soul et begreb som er knyttet til en voksende bevidsthed blandt den sorte befolkning på denne tid om deres rødder og deres kultur. Ordet soul blev med positiv ladning brugt om stort set alt specifikt sort. Det betegnede en særlig (og lidt udefinerlig) kvalitet som kun sorte havde og som gennemsyrede alt hvad man foretog sig: Den sorte selv var en „soul brother“ eller „soul sister“, sort traditionel mad var „soul food“, den sorte populærmusik var „soul music“.

Ordet soul havde lidt af den samme betydning som blues tidligere havde haft, et begreb der opsummerede erfaringerne fra livet som sort. Men hvor blues („blue devils“) betegner en mere depressiv tilstand, har soul en mere positiv betydning: styrke, håb om bedre tider og en højere bevidsthed.

Baggrunden for den blomstrende sorte selvbevidsthed var borgerrettighedsbevægelsen som i 50'erne og 60'erne havde gjort op med mange års undertrykkelse af den sorte befolkningsgruppe. Slaveriet var blevet ophævet i 1863, men i årene efter borgerkrigens slutning i 1865 vedtog mange stater love der separerede racerne (de såkaldte „Jim Crow“-love): Man indførte separate hoteller, skoler, adskilte pladser i busser, restauranter, biografier og koncertsale for farvede og hvide. Højesteret sagde god for separationslovene i 1896, så længe der var lige muligheder for alle racer – „Separate but equal“.

I virkeligheden var det så som så med ligheden: forholdene var som regel dårligere for farvede, fx dårligere udsyrede skoler, ingen bøger om de sortes historie, og diskriminationen gennemsyrede de fleste dele af samfundet.

Forskellige organisationer og bevægelser kæmpede med forskellige mål og midler mod diskriminationen. Nogle var separatister og sorte nationalistier. De mente ikke at den sorte egenart skulle udviskes i en sammensmeltning med den hvide kultur, og de troede heller ikke på at diskriminationen nogen sinde ville høve op. Derfor skulle man opbygge sit eget samfund inden for USA (mange mente man skulle have sin egen stat inden for USA, andre at man skulle vende

Martin Luther King og Berry Gordy, præsident for pladeselskabet Motown, der udgav Kings taler.

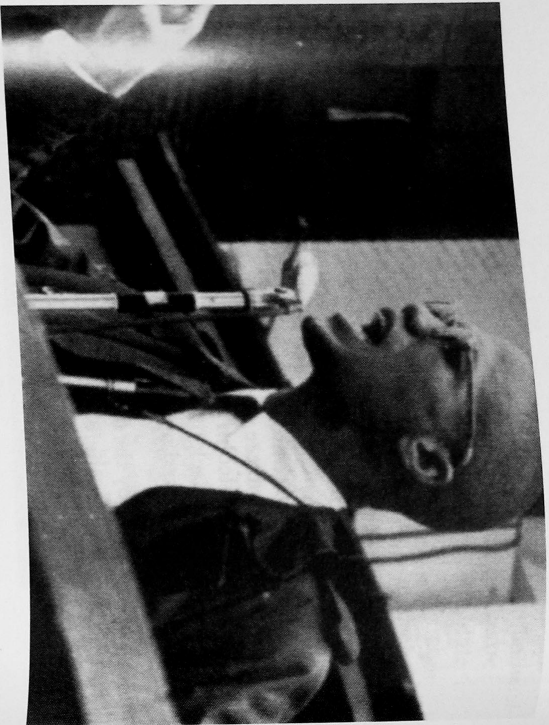
hjem til Afrika). Repræsentanter for separatisterne var blandt andet Booker T. Washington omkring århundredeskiftet og Marcus Garvey i 1920'erne.

Andre arbejdede primært for integration: Racediskriminationslovene skulle afskaffes, og diskriminationen i de forskellige dele af samfundet skulle ophøre så sorte og hvide kunne leve sammen på lige fod. Mest kendt er NAACP (National Association for the Advancement of Colored People), en organisation af både sorte og hvide. Arbejdet foregik gennem påvirkning af den offentlige debat, politiske alliancer med ligesindede hvide og gennem retssager. I maj 1954 vandt NAACP en retssag ved højesteret mod fem hvide offentlige skoler som havde nægtet at modtage sorte børn. Højesteret fastslog at raceadskillelseslovene strid mod forfatningen og skulle afskaffes „med al rimelig hast“.

Højesteretsdommen blev starten på forskellige aktioner i de kommende år: Boykot af og aktioner mod busselskaber, restauranter, hoteller og andre steder hvor der var raceadskillelse, boykot af forretninger og institutioner (fx politi og brandvæsen) der ikke ville ansætte sorte, aktioner mod skoler og universiteter der ikke ville optage sorte, samt marcher til Washington for at få vedtaget love der aktivt greb ind over for diskriminationen. Aktionerne betegnede ikke-vold, og den mest kendte af lederne var Martin Luther King.

Bevægelsen fik mange sejre: De sidste raceadskillelseslove blev erklæret ugyldige i midten af 1960'erne, mange universiteter åbnede for sorte studenter, den første sorte dommer kom ind i højesteret, den første sorte kom i regeringen etc. Første halvdel af 60'erne var således en periode præget af optimisme og tro på en bedre fremtid for den sorte befolkning.

Mod midten af 60'erne skete der en radikalisering af borgerrettighedsbevægelsen mod mere separatistiske strømninger. Mange af borgerrettighedsbevægelsens sejre havde mest været af symbolsk karakter, og integrationen var mest for de velstillede sorte der flyttede ud af ghettoen og ind i hvide middelklasseområder. Flertallet mærkede ikke nogen ændring i de basale magt-

forhold, de boede stadig i forsømte storbyghettoer og blev udsat for vedvarende diskrimination. Frustrationerne gav sig udslag i voldelige opstande i ghettoerne (især mellem 1964 og 1968) og fremkomst af mere radikale „black power“-bevægelser, fx SNCC (Student Nonviolent Coordinating Committee) med Stokely Carmichael i spidsen, og Nation of Islam med Malcolm X. De radikale bevægelser mente at man ikke længere skulle møde sine hvide undertrykkere med kærlighed og arbejde for integration, men bekæmpe det hvide samfund og dets værdier – om nødvendigt med vold – og skabe et separat samfund baseret på egne sorte værdier.

SOULMUSIKKEN

Borgerrettighedsbevægelsen og den øgede bevidsthed om de sorte kulturelle udtryk afspejledes i soulmusikken på forskellig måde. Mest direkte ses det i James Browns musik. James Brown var den soulmusiker der var mest involveret i borgerrettighedsbevægelsen, og hans tekster forholder sig også til direkte til black power (fx i „Say it Loud, I'm Black and I'm Proud“). Han lavede samtidig den mest radikale musik som vægtede beater, rytmen og lange repetitive og monotone forløb, i kontrast til den europæiske musik der lægger vægt på melodier, harmonik og et afvekslende forløb.

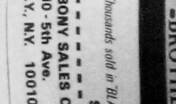
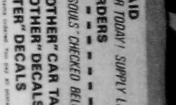
Store dele af sydstatsensuln byggede lydeligt på den sorte kulturs musikalske rødder som blues og især gospel. Gospelmusikken har tit et underforstået frihedsbudskab, idet sangene ofte handler om at gøre sig fri fra undertrykkelse og få et bedre liv. Et yndet tema er fx jødernes flugt fra slaveriet i Egypten. De samme temaer fandtes også i den ældre sorte kirkesang, jubilees (spirituals), der ofte blev sunget ved borgertetighedsdemonstrationer (fx sangene „I've Been Buked

and I've Been Scorned" og "We Shall Overcome"). Mange præster stod centralt i borgerrettighedsbevægelsen, blandt andre Martin Luther King og C. L. Franklin. Aretha Franklins far, I kirken skal gospelmangeren – udsprunget af prædikantens rolle – engagere og involvere folk, musikken er et led i at give menigheden en kollektiv oplevelse, at give mod og styrke til at overkomme hverdagslivets problemer. Så alt i alt er det ikke langt fra den sorte kirkes musik til borgerrettighedsbevægelsen: det handler begge steder om at engagere folk.

En del soulsangere brugte åbenlyst elementer fra gospelmusikken, det gjaldt fx kunstnere som Otis Redding, Aretha Franklin og James Brown som i deres sangstil brugte mange af gospelmusikens vokale teknikker. Soulsangene overførte også mange elementer fra gudstjenesten til koncertsalen, og soulkoncerten kunne i nogle tilfælde blive et slags befridelsessituation der betød den fælles styrke (hør fx James Browns „Lost Someone“ fra „Live at the Apollo“-albummet, 1963). Ved at bruge gospелеlementer blev soulsangene til dels en slags talerør for den sorte befolkning.

Musikken fra pladeselskabet Motown var langt mere poporienteret end syd-statsoulen og James Browns musik. En af ideerne i Motowns musik var at sorte kunstnere skulle anerkendes hos det hvide publikum, i integrationens ånd skulle det foregå på den hvide kulturs præmisser. En af grundene til at orientere Motowns musik væk fra de sorte rødder og hen imod pop-mainstreamen var forretningsmæssige ambitioner. Pladeselskabet ville tage konkurrencen op med de hvide pladeselskabers dominans. Efterhånden som den sorte bevægelse blev mere radikal (og ungdomsoprøret voksede frem), blev Motowns musik dog også mere radikal og socialt bevidst.

ARE YOU SOUL?

T-SHIRTS

- ★ BLACK
- ★ WHITE
- ★ IRON-ON DECAL
- ★ \$100 POSTAGE PAID

JACKETS

- ★ SWEATSHIRTS

\$100 POSTAGE PAID

SORRY NO C.O.D. ORDERS

Thousands sold in Black America at 320 South Tower / Supply Limited

EBONY SALES CO., Inc.
 210 - 5th Ave.
 N.Y., N.Y. 10010

☐ YES I WANT SOULS CHECKED BELOW:

☐ "SOUL BROTHER" CAR TAGS

☐ "SOUL SISTER" DECALS

NAME _____ ADDRESS (PLEASE PRINT) _____ CITY _____ STATE _____ ZIP CODE _____

SEND NO MONEY NOW! WE'LL BILL YOU LATER!

Announce for soul-
produkt. Fra
Sepia Magazine,
oktober 1968

Soul music derives from the gospel thing and the campmeeting thing, the plantation scenes and all the old blues singers who started singing songs of sorrow. Most of these songs had the same feel, the same basic pattern, and the soul music we play today is an outgrowth of these things.

Bill Williams, disk jockey på en sort radiostation i 60'erne, i Harlambos: Right On, s. 99-100

The Impressions „Keep On Pushing“ (1964):

Now maybe some day, hmm, I'll reach that higher goal

I know I can make it with just a little bit of soul

Cause I've got my strenght and it don't make sense

Not to keep on pushing

James Browns „Soul Power“ (1971):

James Brown: Svar:

Know we need it soul power

We got to have it soul power

Know we want it soul power

Ha, got to have it soul power

Dyke and The Blazers' „We Got More Soul“ (1969):

We got more soul when we walk

We got more soul, we got it when we talk

We got more soul, we got it when we sing, Lord have mercy

We got more soul, we got it when we dance

Soul music maintains a hell of a lot of importance because it is one of the very few things in this country that the black man can say is his. It's a part of his identification and very important for image making purposes.

Jeffrey Troy, disk jockey på en sort radiostation i 60'erne, i Harlambos: Right On, s. 131

Calling it soul is a way of identifying it, putting a stamp on it, and saying soul music is ours. Every nationality has to make its own way, but none have had to travel the route the black man has had to travel. That's where we got soul and there's a lot of racial pride wrapped up in this. The black man personifies the black race singing with soul. The black man knows where it's at when it comes to singing with soul because he's been through it and when he sings it's exemplified in him.

Fred Goree, disk jockey på en sort radiostation i 60'erne, i Harlambos: Right On, s. 130-31

SYDSTATISSOUL

USAs sydstater har i tidens løb fostret mange stilarter: Jazz, blues, gospel, og også den skaldede sydstatissoul som i løbet af 1960'erne blev en vigtig strømning inden for soul. Med navne som Aretha Franklin, Otis Redding og Wilson Pickett var sydstatissoulen den del af soulen der var tættest på den sorte musiks blues- og gospelrødder – uden så stor påvirkning fra popmusikken som man finder i Motowns musik.

SYDSTATISSOULENS PLADESTUDIER OG SELSKABER

De vigtigste pladestudier inden for sydstatissoulen var Stax-studierne i Memphis, Tennessee, og Fame-studierne i Muscle Shoals, Alabama (ikke langt fra Memphis). Det havde hidtil ikke været normalt at sydstatispladeselskaber spillede en større rolle for sydstatismusikken. I 50'ernes R&B var markedet domineret af selskaber der lå i Nordstaterne eller i Californien, også når det gjaldt indspilning af sydstatiskunstnere, men det blev i høj grad ændret med Stax og Fame.

Både Stax og Fame var ejet og styret af hvide, ligesom de fleste andre betydelige R&B-pladeselskaber (med tiden kom der dog en stor sort indflydelse i Stax' ledelse). Endda var mange af de centrale studiemusikere på de to pladeselskaber hvide, også i rytmegruppen – i modsætning til i 50'erne hvor hvide musikere højst havde siddet i en styrersekktion. Det vidner om den voksende interesse blandt unge hvide for den sorte musik som de kunne høre på de sorte radiostationer i syden. På grund af raceadskillelsen kunne hvide ikke uden videre optræde sammen med sorte musikere, så mange var henvist til at øve til plader for at få et kendskab til musikken. Men i pladestudiet kunne man spille sammen uden at tage sig af om nogen nu syntes det var forkert.

Stax og Fame blev startet i slutningen af 50'erne under beskedne forhold af folk der primært var drevet af lysten til at indspille musik. Tilgangen til at have plader var mere tilbagefaldet i sydstatisselskaberne end i nordstaterne; der var ikke samme grad af målretthed, strategiske spekulationer og styring som på Motown. Kunstnere fik stort set lov til at gøre hvad de havde lyst til i studiet uden stram produktstyring, og også musikere havde mere at skulle have sagt (disse forhold gælder især i Stax). En stor del af numrenes arrangement opstod spontant i studiet i et samspil mellem solister, studiemusikere og sangskrivere – man lod groft sagt båndet rulle og så hvad der skete. Arbejdsdelingen mellem